

Analyse af § 3 moser

Hovedkonklusioner

- I 2008 har kommunerne afgjort 203 sager om moser, mens amterne i 2006 afgjorde 269 sager
- Der er overvejende ansøgt om de samme tilstandsændringer i 2006 og 2008, og afgørelsespraksis er meget lig hinanden de to år imellem – dog er kommunerne tilsyneladende mere tilbageholdende med at give tilladelse til opfyldning af moser, end amterne var
- Flere naturorganisationer/3. personer og færre myndigheder søger om tilladelse til at foretage tilstandsændringer i 2008 end i 2006
- Kommunerne stiller gennemsnitligt flere vilkår pr. dispensation eller lovliggørende dispensation end amterne gjorde
- Kommunerne laver flere vurderinger end amterne samtidig med, at de giver færre dispensationer og lovliggørende dispensationer
- Begge år er det vurderingerne gavne ”det naturlige plante- og dyreliv” og ”naturmæssig forbedring/biologisk værdi øges”, der er de mest anvendte

Antal sager for § 3 moser

By- og Landskabsstyrelsen har i 2008 registreret 1085 § 3-sager fordelt på 10 forskellige naturtyper. § 3 moser udgør med 203 sager ca. 19 % af samtlige sager i 2008. I 2006 blev der registreret 1391 sager hvoraf 269 sager omhandlede § 3 moser, dette svarer til ca. 19 % af samtlige § 3-sager det år. Det samlede antal ansøgte sager for § 3-områder viser et fald på 22 % fra 2006 til 2008.

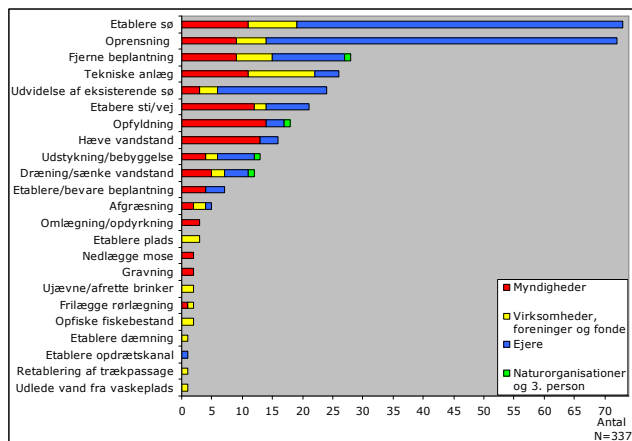
Tilsynssager og ansøgninger om tilstandsændringerne i § 3 moser

Det samlede antal tilstandsændringer for alle naturtyper falder fra 1703 tilstandsændringer i 2006 til 1520 tilstandsændringer i 2008, dvs. et fald på ca. 11 %. Antal ansøgte tilstandsændringer i moser er 337 tilstandsændringer i 2006 og 306 tilstandsændringer i 2008. Det er et fald på ca. 9 % fra 2006 til 2008 og dermed et mindre fald end det generelle fald for det samlede antal tilstandsændringer. Andelen af tilstandsændringer i § 3 moser er i såvel 2006 som 2008 ca. 20 % af samtlige tilstandsændringer.

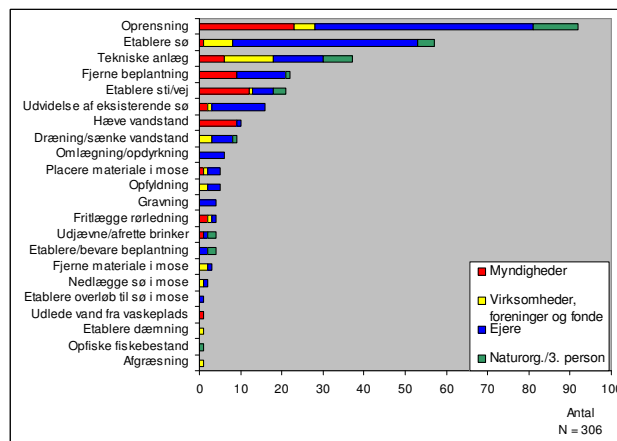
I tråd med opgørelsen fra 2006 er der for 2008 udarbejdet en liste med samlede kategorier (for mere information om opgørelsen fra 2006, se "Forvaltningspraksis af § 3 i 2006" på By- og Landskabsstyrelsens hjemmeside). Dvs. at tilstandsændringer, der har et fælles indhold lægges sammen. Den nye og større gruppe bestående af forskellige tilstandsændringer får navn efter de ansøgte tilstandsændringer, der er mest repræsenteret.

De ansøgte tilstandsændringer er typisk oprensning, etablere sø, etablere tekniske anlæg m.m. I 2006 er der i alt ansøgt om 23 forskellige kategorier af tilstandsændringer. 10 af de 23 kategorier er repræsenteret med 10 eller flere tilstandsændringer, mens resten af ansøgningerne er repræsenteret med 5 eller færre ansøgninger. I 2008 er der ligeledes i alt ansøgt om 23 forskellige kategorier af tilstandsændringer. 7 af de 23 kategorier af tilstandsændringer er repræsenteret med 10 eller flere ansøgninger, mens resten af ansøgningerne er repræsenteret med 9 eller færre ansøgninger.

Tekstforklaringen under figur 1 forklarer, hvad de samlede kategorier indeholder af ansøgte tilstandsændringer i 2008.

Figur 1a Ansøgte tilstandsændringer og tilsyn med § 3 moser i 2006 fordelt efter ansøger.

Figur 1b Ansøgte tilstandsændringer og tilsyn af § 3 moser i 2008 fordelt efter ansøger.

Samlekategorierne i 2008 består af følgende:

Oprrensning: *genopretning, oprrensning af sø, udgrave, oprrensning af sø og vandløb i mose*

Etablere sø:

Tekniske anlæg: *bro i mosesø, gangbro, voliere, overkørsel, kabelnedlægning, kloakanlæg, lyslederkabel, stente, informationscirkel, bebyggelse,*

jordvarmeanlæg, spang, jagtthytte, elmast, spunsvæg og etablere sandfang

Fjerne beplantning: *sprøjte bjørneklo*

Etablere sti/vej: *ridesti*

Udvide eksisterende sø: *sammenlægning af søer*

Hæve vandstand: *hæve vandstand i sø i mose*

Dræning/sænke vandstand:

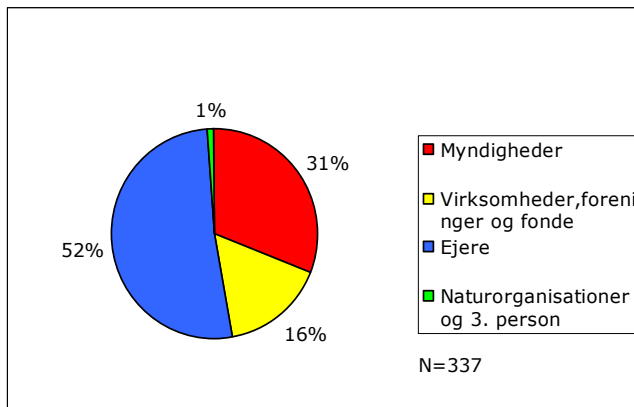
Gravning: *grave grøft og pløje*
Omlægning/opdyrkning: *afregistrering af mose, relevante 15 års genopdyrkningsret*
Placere materiale i mose: *jordbunker, halmballer, etablere fiberdug og afdække ikke forurenede eternitskærver*
Opfyldning:
Frlægge rørledning: *frilægge dræn og ændring af vandløbsføring*
Udjævne/afrette brinker: *ændre fysiske forhold omkring sø*

Etablere/bevare beplantning: *læhegn og beplantningslagune*
Fjerne materiale i mose: *bygning, affald, nedlægge regnvandsledning*
Nedlægge sø i mose:
Etablere overløb til sø i mose:
Udlede vand fra vaskeplads:
Etablere dæmning:
Opfiske fiskebestand:
Afgræsning:

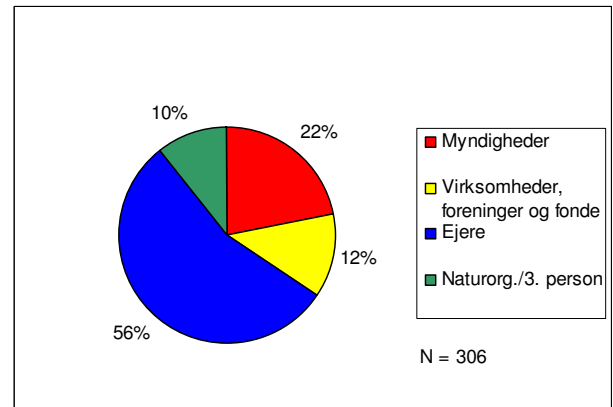
Figur 1 viser fordelingen af ansøgte tilstandsændringer på forskellige kategorier i 2006 og 2008. Kategorierne over de mest ansøgte tilstandsændringer er overvejende ens årene imellem, mens placeringen blandt de mest ansøgte tilstandsændringer er forskellig.

- De ansøgte tilstandsændringer er overvejende ens for 2006 og 2008
- I både 2006 og 2008 udgør oprensning og etablering af sø hovedparten af de ansøgte tilstandsændringer i moser

Ansøger til tilstandsændringer i § 3 moser

Figur 2a Ansøger til tilstandsændringer og tilsyn i § 3 moser i 2006.

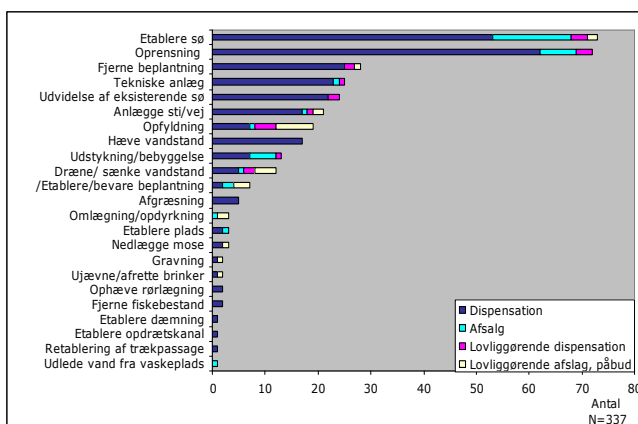

Figur 2b Ansøger til tilstandsændringer og tilsyn i § 3 moser i 2008.

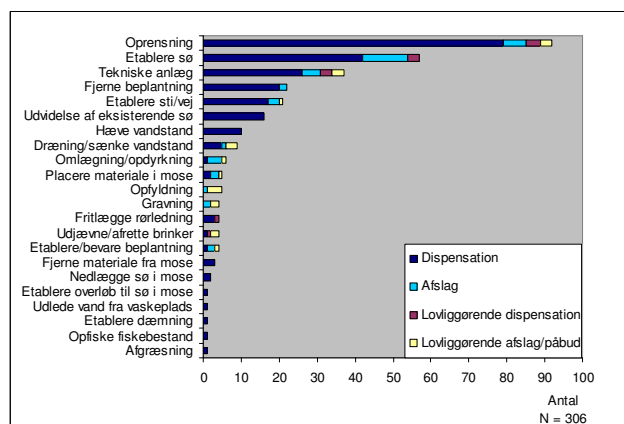
Figur 2 viser, hvem der søger om tilladelse til at foretage tilstandsændringer i § 3 moser i 2006 og 2008.

- Naturorganisationer/3. personer står for en større andel af de ansøgte tilstandsændringer i 2008 end i 2006
- Myndigheder står for en mindre andel af ansøgte tilstandsændringer i 2008 end i 2006

Afgørelser til tilstandsændringer og tilsyn i § 3 moser

Figur 3a Afgørelser til ansøgte tilstandsændringer og tilsyn i § 3 moser i 2006.

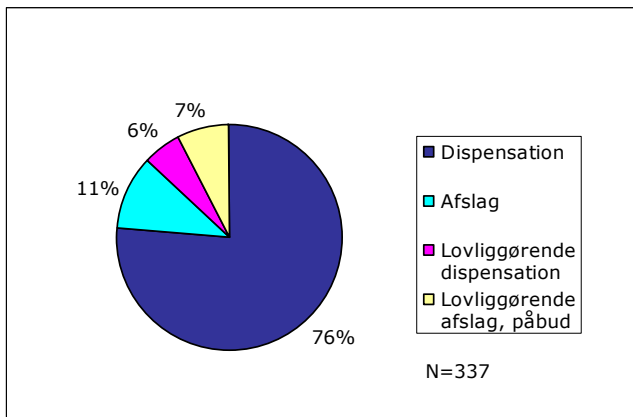

Figur 3b Afgørelser til ansøgte tilstandsændringer og tilsyn i § 3 moser i 2008.

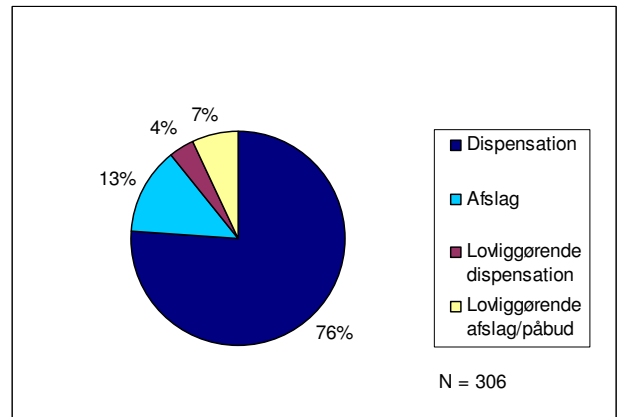
Figur 3 viser, hvilke kategorier af tilstandsændringer, der er givet dispensation eller afslag til, hvilke der er givet efterfølgende lovliggende dispensation til, og endelig hvem der efterfølgende er givet lovliggende afslag til og påbud om at genoprette/lovliggøre.

- Afgørelsespraksis er overordnet meget ens de to år imellem, idet der i begge år overvejende gives dispensationer til de ansøgte tilstandsændringer
- Der gives begge år flest dispensationer til oprensning og etablering af sø
- Amterne har i 2006 givet flere dispensationer og lovliggende dispensationer til opfyldning af mose, mens kommunerne i 2008 udelukkende har givet afslag og lovliggende afslag/påbud i afgørelser om sådanne tilstandsændringer
- I 2008 er der givet 1 dispensation til omlægning/opdyrkning (afregistrering af § 3-areal) og 2 dispensationer til at placere materiale i mose (etablering af fiberdug til beskyttelse af oldtidssager i jorden og afdækning af ikke-forurenede eternitskærver)

Dispensation, afslag og lovliggørelse for § 3 moser

Figur 4a Fordeling af dispensation, afslag og lovliggørelse for § 3 moser i 2006.

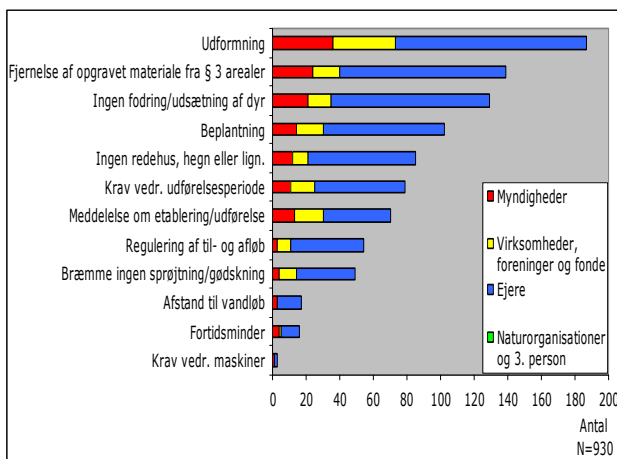

Figur 4b Fordeling af dispensation, afslag og lovliggørelse for § 3 moser i 2008.

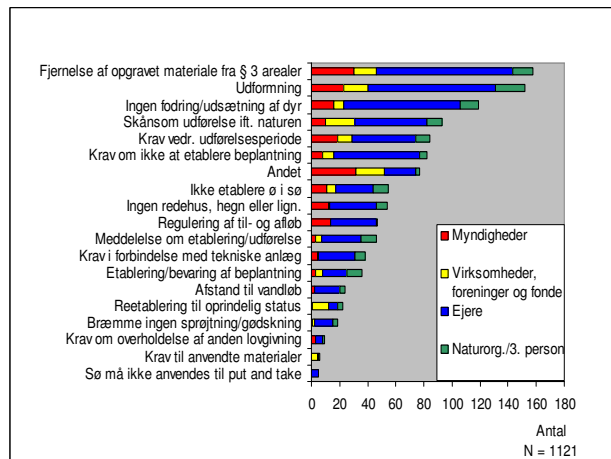
Figur 4 viser den samlede fordeling af dispensationer, afslag og lovliggørelser for moser i 2006 og 2008.

- Afgørelsespraksis er overordnet meget ens de to år imellem
- Begge år gives der dispensation i langt de fleste sager

Vilkår i forbindelse med dispensation og lovliggørende dispensation til tilstandsændringer i § 3 moser

Figur 5a Vilkår for dispensation og lovliggørende dispensation til § 3 moser fordelt efter ansøger i 2006.

Figur 5b Vilkår for dispensation og lovliggørende dispensation til § 3 moser fordelt efter ansøger i 2008.

I 2008 er der stillet 100 forskellige vilkår. For at lette overblikket er de 106 vilkår samlet sammen i 19 vilkår, se figur 5b. For at sikre sammenligneligheden med undersøgelsen fra 2006 er kategorierne fra 2006, se figur 5a i videst muligt omfang genbrugt. Listen nedenfor uddyber indholdet af de samlede vilkår der er repræsenteret på figur 5b.

Fjernelse af opgravet materiale fra § 3-arealer: opgravet affald, materiale fra et delområde, opfyldning fjernes, meddelelse til kommunen ved bortkørsel af jord
Udformning: fysiske krav til udformning, dybde af sø, størrelse på sø, krav til udformning af grøfter, nedsætning af lerpropper
Ingen fodring/udsætning af dyr: andefugle, fisk og krebs
Skånsom udførelse ift. naturen: begrænset eller ingen kørsel i det beskyttede område, terrænændring holdes på et minimum, søbund må ikke beskadiges, anvende køreplader, muld og råjord lægges ned, som det blev taget op, forhindring af erosion
Krav vedr. udførelsesperiode:
Krav om ikke at etablere beplantning: fjerne beplantning, grødeskæring, årlig høslæt tilladt, udtynding af træer, græs
Andet: ingen membran, midlertidig materiale deponering, krav om tekniske undersøgelser, krav om kontakt med berørte lodsejere, krav om placering af ansvar ved uforudsete skader, krav til SNS om levering af tekniske data, ved projektafslutning afleveres endeligt kotekort, specifikationer vedr. reovering/vedligehold/fjernelse af anlæg ved

brugsophør, krav om afstand mellem kabel og beskyttet jordoverflade, fremtidig vedligehold afholdes af ejer, krav om forebyggelse af uheld der kan skade miljøet, ikke ændre vandstand og vandkvalitet, foder udlagt med afstand til mose i orden, krav i forbindelse med bortskaffelse af affald, krav om løbende vurdering om slid på naturen, renhed af jord skal godkendes, ingen udledning af miljøskadelige stoffer, stubfræsning af areal tilladt, men ikke generel fræsning eller jordbearbejdning, opgravning sker ved gravekasser, krav til typen af gift anvendt, spærring over bro fjernes, krav om opsætning af hegn og godkendelse af dette, prøvetid for løbende tilsyn for rodzoneanlæg, kommunen kontaktes hvis der findes dræn til/fra sø, krav til antal kreaturer, kontakt spildevandscenter inden arbejdet påbegyndes, entreprenøren gøres bekendt med vilkår, ikke etablere gødningsoplag, krav vedr. udlægning af stammer i vandløb, krav til vandløbsprofil, krav om fiskepassage ved lav vandstand, kabel etableres med styret underboring, dræn holdes på afstand af spildevandsledning, vandløb må ikke påvirkes af projekt opstrøms, tinglysning af erstatningsareal, krav til placering og fiksering af fiberdug og spredning af frø og muldjord på denne,

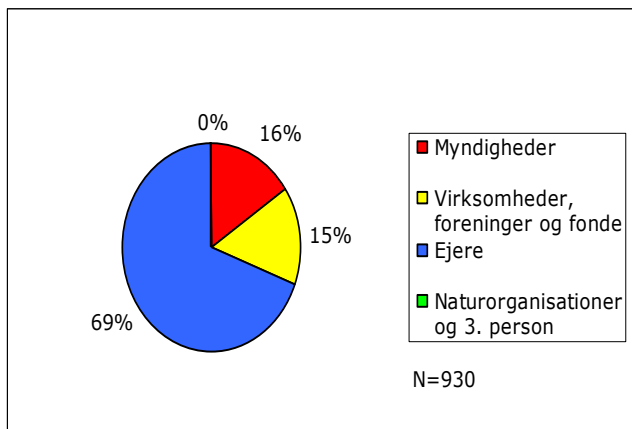
krav vedr. plejeforanstaltninger, krav om at slå areal rundt om fiberdug
Ikke etablere ø i sø:
Ingen redehus, hegn eller lign.: *dog er ikke synlige redeguse og kreaturhegn i orden*
Regulering af til- og afløb: *ikke tilladt at etablere til/afløb, evt. afløb afblændes mens oprensning står på, hæve vandstand i mose langsomt*
Meddelelse om etablering/udførelse: *kontakt til kommune inden projektstart*
Krav i forbindelse med tekniske anlæg: *ingen tekniske anlæg, fjerne tekniske anlæg, dæmning må ikke udbygges, overkørsel etableres med Ø 800 mm bt. rør, materialer skal kunne tåle vandstandshævning, materialer i almindelighed, jordvarmeanlæg: tæthedsprøves, markeres med markeringsbånd,*

godkendt væske, trykovervågning, afstand til nedslivningsanlæg
Etablering/bevaring af beplantning: *krav om bevaring af græstørv, afskåret høslæt flyttet fra gammel mose til ny mose*
Afstand til vandløb: *ingen forbindelse til vandhul/vandløb*
Reetablering til oprindelig status: *efter endt arbejde, bevares herefter som status quo dvs. ingen oprensning*
Brømme ingen sprøjtning/gødskning: *krav om brakzone*
Krav om overholdelse af anden lovgivning:
Krav til anvendte materialer:
Sø må ikke anvendes til put and take:

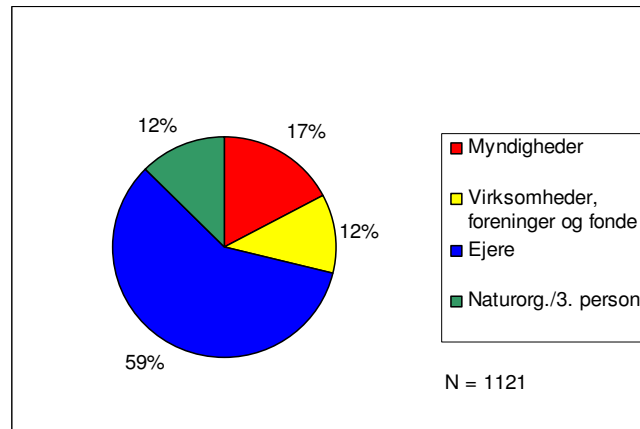
Figur 5 viser, hvilke vilkår der er stillet som betingelse for dispensationer og lovliggørende dispensationer til tilstandsændringer i § 3 moser i 2006 og 2008. Som det fremgår af opgørelsen for 2006 er der i dette år stillet vilkår inden for 12 kategorier. I 2008 er der stillet 107 forskellige vilkår. Det har derfor enten været nødvendigt at samle nogle af disse vilkår sammen i de anvendte kategorier fra 2006 eller oprette nye kategorier. Se listen under figur 5.

- De fleste vilkår rettes i begge år til ejere
- Kommunerne stiller flere vilkår og mere specifikke vilkår end amterne
- De tre mest stillede vilkår i både 2006 og 2008 er ”fjernelse af opgravet materiale fra § 3-arealer”, ”udformning” og ”ingen fodring/udsætning af dyr”
- Amterne stiller gennemsnitligt 3,4 vilkår pr. dispensation eller lovliggørende dispensation, mens kommunerne gennemsnitligt stiller 4,5 vilkår pr. dispensation eller lovliggørende dispensation

Fordeling af vilkår på ansøger i forbindelse med dispensation og lovliggørende dispensation for § 3 moser

Figur 6a Vilkår fordelt efter ansøger i § 3 moser i 2006.

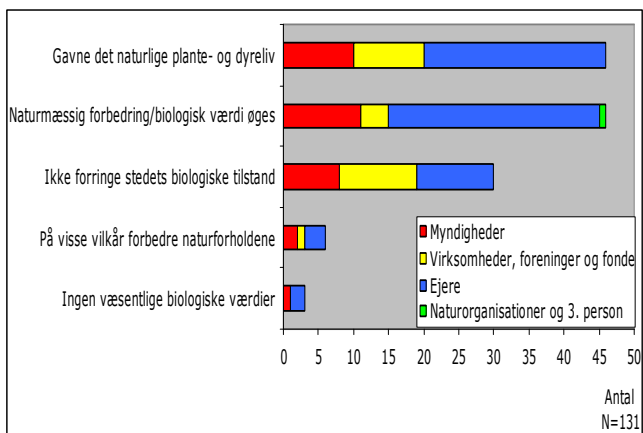

Figur 6b Vilkår fordelt efter ansøger i § 3 moser i 2008.

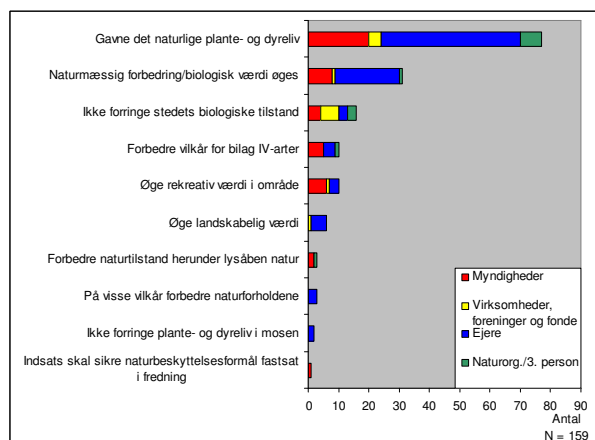
Figur 6 viser, hvilke ansøgere der er stillet vilkår til i forbindelse med dispensationer og lovliggørende dispensationer.

- Andelen af vilkår stillet til naturorganisationer/3. person øges med 12 procentpoint fra 2006 til 2008
- Fra 2006 til 2008 falder andelen af vilkår stillet til ejere med 10 procentpoint

Vurdering af dispensationer/lovliggørende dispensationer for § 3 moser

Figur 7a Vurdering af dispensation/lovliggørende dispensation for § 3 moser i 2006.

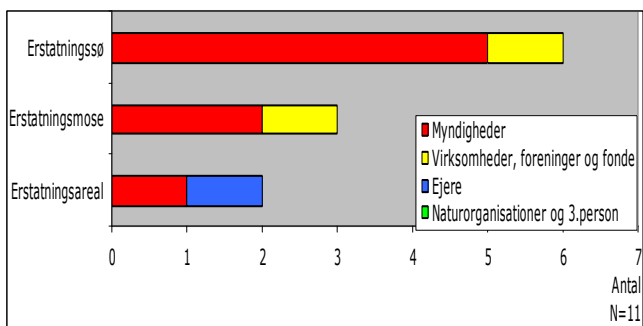

Figur 7b Vurdering af dispensation/lovliggørende dispensation for § 3 moser i 2008.

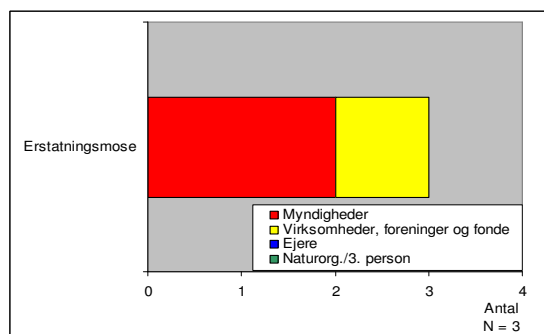
Figur 7 viser, om den dispensationsgivende myndighed har vurderet, om der er tale om tilstandsændringer til fordel for naturtypen og dens tilknyttede plante- og dyreliv, eller om der er tale om, at mosen ikke får sin biologiske tilstand forringet.

- Der er registreret flere forskellige vurderinger i 2008 end i 2006
- De mest anvendte vurderinger er begge år ”gavne det naturlige plante- og dyreliv” og ”naturmæssig forbedring/biologisk værdi øges”
- Begge år vurderes omkring halvdelen af dispensationer og lovliggørende dispensationer. Relativt sker der en stigning fra 2006 til 2008

Erstatningsbiotoper for § 3 moser

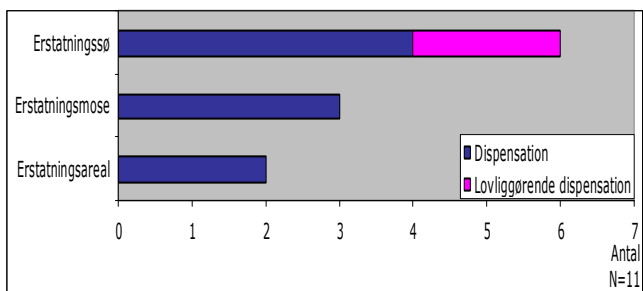
Figur 8a Erstatningsbiotoper for § 3 moser fordelt efter ansøger i 2006.

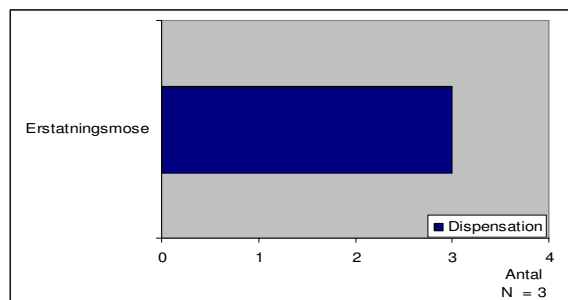
Figur 8b Erstatningsbiotoper for § 3 moser fordelt efter ansøger i 2008.

Figur 8 viser for hhv. 2006 og 2008, hvilke ansøgere, der har modtaget vilkår om erstatningsbiotoper samt, hvilke erstatningsbiotoper, der skal etableres.

- Amterne har i 11 afgørelser stillet krav om en erstatningsbiotop, mens kommunerne har benyttet denne mulighed i 3 afgørelser
- I 2006 er kravet om erstatningsbiotoper stillet til myndigheder, virksomheder, foreninger, fonde samt ejere, mens der i 2008 er stillet krav om erstatningsbiotoper til myndigheder og virksomheder, foreninger og fonde

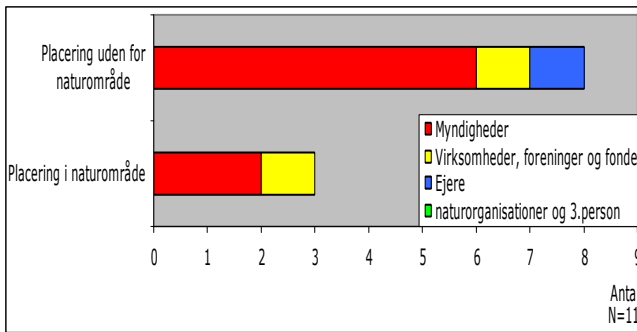
Figur 9a Erstatningsbiotoper for § 3 moser givet ved dispensation og lovliggørende dispensation i 2006.

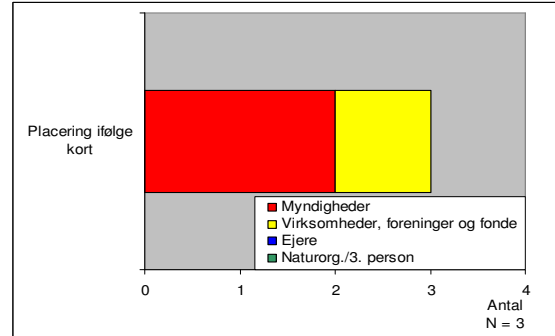
Figur 9b Erstatningsbiotoper for § 3 moser givet ved dispensation og lovliggørende dispensation i 2008.

Figur 9 viser om erstatningsbiotoperne er givet på baggrund af dispensationer eller lovliggørende dispensationer.

- Kommunerne har tilsyneladende ikke i forbindelse med tilsyn konstateret overtrædelser, der har medført krav om en erstatningsbiotop

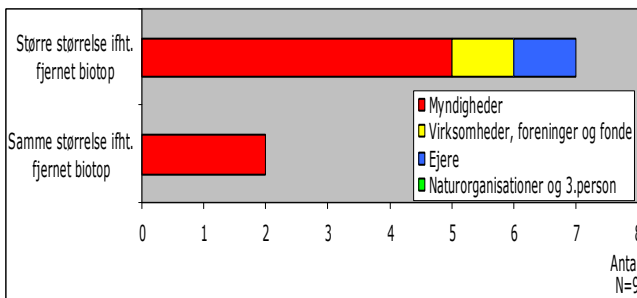
Figur 10a Placering af erstatningsbiotoper for § 3 moser fordelt efter ansøger i 2006.

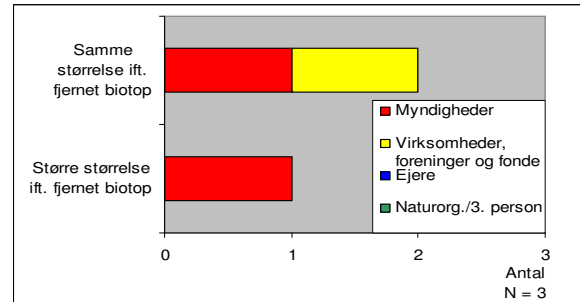
Figur 10b Placering af erstatningsbiotoper for § 3 moser fordelt efter ansøger i 2008.

Figur 10 viser placeringskrav stillet i forbindelse med erstatningsbiotoper fordelt efter ansøger for 2006 og 2008.

- I 2006 er der i forbindelse med erstatningsbiotoperne taget stilling til placering inden for og uden for et naturområde. I 2008 er erstatningsbiotoperne alene placeret på et kort

Figur 11a Erstatningsbiotopers størrelse fordelt efter ansøger i 2006 for § 3 moser.

Figur 11b Erstatningsbiotopers størrelse fordelt efter ansøger i 2008 for § 3 moser.

Figur 11 viser størrelseskrav stillet i forbindelse med erstatningsbiotoper for 2006 og 2008.

- I 2006 stilles der flere krav om, at erstatningsbiotopen skal være større end den fjernede biotop, end der stilles i 2008

Resultater for § 3 moser

- I 2006 og i 2008 er de mest ansøgte tilstandsændringer i moser ”oprensning af eksisterende søer” og ”etablering af sø”, og begge år gives der i vidt omfang dispensation til disse tilstandsændringer
- Amter og kommuner giver overvejende dispensationer til at fjerne beplantning og hæve vandstanden i § 3 moser. Dette må generelt betragtes som en naturforbedrende tilstandsændring, der sikrer moserne mod tilgroning og udtørring
- Både amterne og kommunerne giver en del dispensationer til tilstandsændringer, der tjener almene samfundsinteresser såsom tekniske anlæg og etablering af sti/vej. Alle dispensationer er fulgt op med en række vilkår, der skal minimere omfanget af påvirkningen i mosen
- For at undgå en negativ påvirkning stiller kommunerne ofte vilkår om, at der ikke må fodres eller udsættes dyr i forbindelse med givne dispensationer/lovliggørende dispensationer